

Po zapoznaniu się z powyższym traktatem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 14 grudnia 1992 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L. S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*

85

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 9 listopada 1994 r.

w sprawie wymiany dokumentów ratyfikacyjnych Traktatu o przyjaźni i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Hiszpanii, sporządzonego w Madrycie dnia 26 października 1992 r.

Podaje się niniejszym do wiadomości, że zgodnie z artykułem 19 Traktatu o przyjaźni i współpracy między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Hiszpanii, sporządzonego w Madrycie dnia 26 października 1992 r., nastąpiła

w Warszawie dnia 4 listopada 1994 r. wymiana dokumentów ratyfikacyjnych wymienionego traktatu.

Powyższy traktat wchodzi w życie dnia 4 grudnia 1994 r.

Minister Spraw Zagranicznych: *A. Olechowski*

86

KONWENCJA

o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych,

sporządzona w Hadze w dniu 25 października 1980 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 25 października 1980 r. została sporządzona w Hadze Konwencja o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych w następującym brzmieniu:

Przekład

KONWENCJA

o ułatwieniu dostępu do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych

Państwa-sygnatariusze niniejszej konwencji,

pragnąc ułatwić dostęp do wymiaru sprawiedliwości w stosunkach międzynarodowych,

postanowiły zawrzeć w tym celu konwencję i zgodziły się na następujące postanowienia:

ROZDZIAŁ I

Pomoc sądowa

Artykuł 1

Obywatele któregośkolwiek umawiającego się państwa, jak również osoby posiadające miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie korzystają z pomocy sądowej w sprawach cywilnych i handlowych w każdym umawiającym się państwie na tych samych warunkach, jakby byli obywatelami tego państwa i posiadali w nim miejsce stałego pobytu.

CONVENTION

on International Access to Justice

The States signatory to this Convention,

Desiring to facilitate international access to justice,

Have resolved to conclude a Convention for this purpose and have agreed upon the following provisions —

CHAPTER I

Legal aid

Article 1

Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State shall be entitled to legal aid for court proceedings in civil and commercial matters in each Contracting State on the same conditions as if they themselves were nationals of and habitually resident in that State.

Osoby, do których nie mają zastosowania postanowienia ustępu poprzedzającego, ale które miały miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie, w którym zostało lub zostanie wszczęte postępowanie sądowe, będą również mogły korzystać z pomocy sądowej na warunkach określonych w ustępie poprzedzającym, jeżeli przedmiot postępowania jest związany z ich uprzednim miejscem stałego pobytu w tym państwie.

W państwach, w których przewidziana jest pomoc sądowa w sprawach administracyjnych, społecznych lub skarbowych, postanowienia niniejszego artykułu mają zastosowanie do spraw rozpoznawanych przez sądy właściwe w tym zakresie.

Artykuł 2

Artykuł 1 ma zastosowanie do porad prawnych, pod warunkiem że wnioskodawca przebywa w państwie, w którym wnosi o poradę.

Artykuł 3

Każde umawiające się państwo wyznaczy organ centralny właściwy do przyjmowania wniosków o pomoc sądową, które są mu przedkładane zgodnie z niniejszą konwencją, i do nadawania im biegu.

Państwa federalne i państwa, w których obowiązuje więcej niż jeden system prawny, mogą wyznaczyć kilka organów centralnych. W wypadku stwierdzenia swej niewłaściwości wezwany organ centralny przekazuje wniosek właściwemu organowi centralnemu tego samego umawiającego się państwa.

Artykuł 4

Każde umawiające się państwo wyznaczy jeden lub kilka organów przesyłających w celu przekazywania wniosków o pomoc sądową właściwemu organowi centralnemu w państwie wezwanym.

Wnioski o pomoc sądową będą przekazywane bez pośrednictwa jakiegokolwiek innego organu, za pomocą formularza wzorcowego, załączonego do niniejszej konwencji.

Każde umawiające się państwo może skorzystać w tym celu z drogi dyplomatycznej.

Artykuł 5

Osoba ubiegająca się o pomoc sądową, jeśli nie znajduje się w państwie wezwanym, może, bez naruszenia innych sposobów umożliwiających jej składanie wniosku do właściwego organu tego państwa, złożyć wniosek do organu przesyłającego tego umawiającego się państwa, w którym posiada miejsce stałego pobytu.

Wniosek powinien być sporządzony zgodnie z formularzem wzorcowym, załączonym do niniejszej konwencji. Należy do niego załączyć wszelkie niezbędne dokumenty, z zastrzeżeniem prawa państwa wezwanego do żądania, w stosownych wypadkach, dodatkowych informacji lub dokumentów.

Każde umawiające się państwo może oświadczyć, że jego przyjmujący organ centralny będzie właściwy do przyjmowania wniosków przekazywanych inną drogą lub w inny sposób.

Persons to whom paragraph 1 does not apply, but who formerly had their habitual residence in a Contracting State in which court proceedings are to be or have been commenced, shall nevertheless be entitled to legal aid as provided by paragraph 1 if the cause of action arose out of their former habitual residence in that State.

In States where legal aid is provided in administrative, social or fiscal matters, the provisions of this Article shall apply to cases brought before the courts or tribunals competent in such matters.

Article 2

Article 1 shall apply to legal advice provided the person seeking advice is present in the State where advice is sought.

Article 3

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive, and take action on, applications for legal aid submitted under this Convention.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the same Contracting State is competent to do so.

Article 4

Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding applications for legal aid to the appropriate Central Authority in the requested State.

Applications for legal aid shall be transmitted, without the intervention of any other authority, in the form of the model annexed to this Convention.

Nothing in this Article shall prevent an application from being submitted through diplomatic channels.

Article 5

Where the applicant for legal aid is not present in the requested State, he may submit his application to a transmitting authority in the Contracting State where he has his habitual residence, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

The application shall be in the form of the model annexed to this Convention and shall be accompanied by any necessary documents, without prejudice to the right of the requested State to require further information or documents in appropriate cases.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Artykuł 6

Organ przesyłający świadczy pomoc wnioskodawcy w celu zapewnienia, że wszelkie dokumenty i informacje, które według wiedzy organu są niezbędne do rozpatrzenia wniosku, zostały załączone. Organ przesyłający sprawdza także powyższe dokumenty pod względem formalnym.

Organ przesyłający może odmówić przekazania wniosku w wypadku, gdy według jego oceny wniosek ten jest w sposób oczywisty bezzasadny.

W stosownych wypadkach organ przesyłający świadczy pomoc wnioskodawcy w zakresie bezpłatnego tłumaczenia dokumentów.

Organ ten odpowiada na ządania dotyczące nadesłania dodatkowych informacji, kierowane przez przyjmujący organ centralny państwa wezwanego.

Artykuł 7

Wnioski o pomoc sądową, załączone do nich dokumenty, jak również pisma zawierające odpowiedzi na ządania dotyczące nadesłania dodatkowych informacji powinny być sporządzone w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych państwa wezwanego lub powinno być do nich dołączone tłumaczenie na jeden z tych języków.

Jeżeli jednak w państwie wzywającym dokonanie tłumaczenia na język państwa wezwanego jest utrudnione, to ostatecznie powinno przyjąć dokumenty sporządzone w języku angielskim lub francuskim albo dołączone tłumaczenie na jeden z tych języków.

Pisma kierowane przez przyjmujący organ centralny mogą być sporządzone w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych państwa wezwanego albo w języku angielskim lub francuskim. Jeżeli jednak wniosek przekazany przez organ przesyłający jest sporządzony w języku angielskim lub francuskim, lub dołączone jest tłumaczenie na jeden z tych języków, pisma kierowane przez przyjmujący organ centralny powinny być również sporządzone w jednym z tych języków.

Koszty tłumaczenia wynikające ze stosowania ustępów poprzedzających ponosi państwo wzywające. Jednak koszty tłumaczenia wynikłe w stosownych wypadkach z działania państwa wezwanego ponosi to państwo.

Artykuł 8

Przyjmujący organ centralny rozstrzyga w przedmiocie wniosku o udzielenie pomocy sądowej lub podejmuje stosowne działania, konieczne do jego rozpatrzenia przez właściwy organ państwa wezwanego.

Przyjmujący organ centralny przekazuje ządania o nadesłanie dodatkowych informacji do organu przesyłającego oraz informuje o wszelkich trudnościach związanych z rozpatrzeniem wniosku, jak również o podjętej decyzji.

Artykuł 9

Jeżeli osoba ubiegająca się o udzielenie pomocy sądowej nie przebywa w którymkolwiek z umawiających się państw, może ona, bez naruszenia innych sposobów umożliwiających jej składanie wniosku, przekazać swój wniosek do właściwego organu państwa wezwanego w drodze konsularnej.

Article 6

The transmitting authority shall assist the applicant in ensuring that the application is accompanied by all the information and documents known by it to be necessary for consideration of the application. It shall ensure that formal requirements are met.

If it appears to the transmitting authority that the application is manifestly unfounded, it may refuse to transmit the application.

It shall assist the applicant in obtaining without charge a translation of the documents where such assistance is appropriate.

It shall reply to requests for further information from the receiving Central Authority in the requested State.

Article 7

The application, the supporting documents and any communications in response to requests for further information shall be in the official language or in one of the official languages of the requested State or be accompanied by a translation into one of those languages.

However, where in the requesting State it is not feasible to obtain a translation into the language of the requested State, the latter shall accept the documents in either English or French, or the documents accompanied by a translation into one of those languages.

Communications emanating from the receiving Central Authority may be drawn up in the official language or one of the official languages of the requested State or in English or French. However, where the application forwarded by the transmitting authority is in either English or French, or is accompanied by a translation into one of those languages, communications emanating from the receiving Central Authority shall also be in one of those languages.

The costs of translation arising from the application of the preceding paragraphs shall be borne by the requesting State, except that any translations made in the requested State shall not give rise to any claim for reimbursement on the part of that State.

Article 8

The receiving Central Authority shall determine the application or shall take such steps as are necessary to obtain its determination by a competent authority in the requested State.

The receiving Central Authority shall transmit requests for further information to the transmitting authority and shall inform it of any difficulty relating to the examination of the application and of the decision taken.

Article 9

Where the applicant for legal aid does not reside in a Contracting State, he may submit his application through consular channels, without prejudice to any other means open to him of submitting his application to the competent authority in the requested State.

Każde umawiające się państwo może oświadczyć, że jego przyjmujący organ centralny będzie przyjmował wnioski przekazywane inną drogą lub w inny sposób.

Artykuł 10

Dokumenty przekazywane w wyniku stosowania niniejszego rozdziału są zwolnione od wszelkiej legalizacji lub innej podobnej formalności.

Artykuł 11

Działania podjęte przez właściwe organy w celu przekazywania, przyjmowania lub rozpatrywania wniosków o pomoc sądową na mocy niniejszego rozdziału nie podlegają opłatom.

Artykuł 12

Wnioski o pomoc sądową są rozpatrywane w trybie pilnym.

Artykuł 13

Jeżeli w wyniku zastosowania artykułu 1 przyznano pomoc sądową, doręczenie dokumentów, niezależnie od jego formy, które ma być dokonane w innym umawiającym się państwie, dotyczące postępowania z udziałem osoby korzystającej z pomocy sądowej, nie może powodować obowiązku zwrotu jakichkolwiek kosztów. Powyższe dotyczy również wniosków o udzielenie pomocy prawnej i wywiadów środowiskowych, z wyjątkiem wynagrodzenia biegłych i tłumaczy.

Jeżeli w wyniku zastosowania artykułu 1 przyznano danej osobie pomoc sądową w jednym z umawiających się państw w postępowaniu sądowym, które zakończyło się wydaniem orzeczenia, osoba ta korzysta z pomocy sądowej, bez konieczności ponownego rozpatrywania okoliczności, w każdym innym umawiającym się państwie, w którym ubiega się o uznanie lub wykonanie tego orzeczenia.

ROZDZIAŁ II

Kaucja na zabezpieczenie kosztów procesu i wykonanie orzeczenia w zakresie kosztów

Artykuł 14

Nie można żądać od osób fizycznych lub prawnych, mających miejsce stałego pobytu lub siedzibę w jednym z umawiających się państw i będących powodami lub biorącymi udział w postępowaniu przed sądami innego umawiającego się państwa, złożenia kaucji lub depozytu z jakiegokolwiek tytułu jedynie z tej przyczyny, że są one cudzoziemcami lub nie posiadają miejsca stałego pobytu lub siedziby w państwie, w którym zostało wszczęte postępowanie.

Powyższą zasadę stosuje się również w wypadku opłat wymaganych na zabezpieczenie kosztów postępowania sądowego od osób będących powodami lub biorącymi udział w postępowaniu.

Artykuł 15

Orzeczenia w zakresie kosztów i opłat sądowych, wydane w jednym z umawiających się państw w odniesieniu do osoby zwolnionej od kaucji, depozytu lub opłat bądź na mocy artykułu 14, bądź prawa państwa, w którym postępowanie zostało wszczęte, będą, na wniosek wierzyciela, bezpłatnie wykonane w każdym innym umawiającym się państwie.

Any Contracting State may declare that its receiving Central Authority will accept applications submitted by other channels or methods.

Article 10

All documents forwarded under this Chapter shall be exempt from legalization or any analogous formality.

Article 11

No charges shall be made for the transmission, reception or determination of applications for legal aid under this Chapter.

Article 12

Applications for legal aid shall be handled expeditiously.

Article 13

Where legal aid has been granted in accordance with Article 1, service of documents in any other Contracting State in pursuance of the legally aided person's proceedings shall not give rise to any charges regardless of the manner in which service is effected. The same applies to Letters of Request and social enquiry reports, except for fees paid to experts and interpreters.

Where a person has received legal aid in accordance with Article 1 for proceedings in a Contracting State and a decision has been given in those proceedings, he shall, without any further examination of his circumstances, be entitled to legal aid in any other Contracting State in which he seeks to secure the recognition or enforcement of that decision.

CHAPTER II

Security for costs and enforceability of orders for costs

Article 14

No security, bond or deposit of any kind may be required, by reason only of their foreign nationality or of their not being domiciled or resident in the State in which proceedings are commenced, from persons (including legal persons) habitually resident in a Contracting State who are plaintiffs or parties intervening in proceedings before the courts or tribunals of another Contracting State.

The same rule shall apply to any payment required of plaintiffs or intervening parties as security for court fees.

Article 15

An order for payment of costs and expenses of proceedings, made in one of the Contracting States against any person exempt from requirements as to security, bond, deposit or payment by virtue of Article 14 or of the law of the State where the proceedings have been commenced shall, on the application of the person entitled to the benefit of the order, be rendered enforceable without charge in any other Contracting State.

Artykuł 16

Każde umawiające się państwo wyznaczy jeden lub więcej organów przesyłających w celu przekazywania właściwemu organowi centralnemu w państwie wezwanym wniosków o wykonanie orzeczeń określonych w artykule 15.

Każde umawiające się państwo wyznaczy organ centralny właściwy do przyjmowania takich wniosków i podejmowania stosownych działań dla zapewnienia, że ostateczna decyzja w tym zakresie zostanie wydana.

Państwa federalne i państwa, w których obowiązuje więcej niż jeden system prawny, mogą wyznaczyć kilka organów centralnych. W wypadku stwierdzenia swej niewłaściwości wezwany organ centralny przekazuje wniosek właściwemu organowi centralnemu w państwie wezwanym.

Wnioski przewidziane w tym artykule będą przekazywane bez udziału jakiegokolwiek innego organu. Jednak każde umawiające się państwo może w tym celu skorzystać z drogi dyplomatycznej.

Jeżeli państwo wezwane nie oświadczy o swoim sprzeciwie, postanowienia podane wyżej nie stoją na przeszkodzie złożeniu wniosku o wykonanie orzeczenia bezpośrednio przez wierzyciela.

Artykuł 17

Do wniosku o wykonanie orzeczenia należy dołączyć:

- a) poświadczony odpis części orzeczenia, zawierającej nazwiska i inne informacje dotyczące stron postępowania oraz postanowienia w zakresie kosztów i opłat;
- b) wszelkie dokumenty niezbędne do stwierdzenia, że orzeczenie nie może być w zwykłej formie zaskarżone w państwie, w którym zostało wydane, i że jest ono tam wykonalne;
- c) poświadczony tłumaczenie powyższych dokumentów na język państwa wezwanego, jeśli nie zostały sporządzone w tym języku.

Właściwy organ państwa wezwanego rozpoznaje wnioski o wykonanie orzeczenia bez przesłuchiwania stron. Organ ten ogranicza się do stwierdzenia, czy zostały złożone wymagane dokumenty. Na prośbę wnioskodawcy organ ten ustala wysokość kosztów rozpoznania, tłumaczenia i poświadczenia, które uznane są za koszty i opłaty związane z postępowaniem. Nie można wymagać żadnej legalizacji ani innej podobnej formalności.

Strony mogą odwołać się od orzeczenia wydanego przez właściwy organ jedynie przy zastosowaniu środków określonych przez ustawodawstwo państwa wezwanego.

ROZDZIAŁ III

Odpisy dokumentów i orzeczeń sądowych

Artykuł 18

W sprawach cywilnych lub handlowych obywatele któregośkolwiek umawiającego się państwa, jak również osoby posiadające miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie mogą, na tych samych warunkach co własni obywatele, otrzymywać oraz w stosownych wypadkach legalizować odpisy lub wyciągi z dokumentów stanu cywilnego lub orzeczeń sądowych w innym umawiającym się państwie.

Article 16

Each Contracting State shall designate one or more transmitting authorities for the purpose of forwarding to the appropriate Central Authority in the requested State applications for rendering enforceable orders to which Article 15 applies.

Each Contracting State shall designate a Central Authority to receive such applications and to take the appropriate steps to ensure that a final decision on them is reached.

Federal States and States which have more than one legal system may designate more than one Central Authority. If the Central Authority to which an application is submitted is not competent to deal with it, it shall forward the application to whichever other Central Authority in the requested State is competent to do so.

Applications under this Article shall be transmitted without the intervention of any other authority, without prejudice to an application being transmitted through diplomatic channels.

Nothing in this Article shall prevent applications from being made directly by the person entitled to the benefit of the order unless the requested State has declared that it will not accept applications made in this manner.

Article 17

Every application under Article 15 shall be accompanied by —

- a) a true copy of the relevant part of the decision showing the names and capacities of the parties and of the order for payment of costs or expenses;
- b) any document necessary to prove that the decision is no longer subject to the ordinary forms of review in the State of origin and that it is enforceable there;
- c) a translation, certified as true, of the above-mentioned documents into the language of the requested State, if they are not in that language.

The application shall be determined without a hearing and the competent authority in the requested State shall be limited to examining whether the required documents have been produced. If so requested by the applicant, that authority shall determine the amount of the costs of attestation, translation and certification, which shall be treated as costs and expenses of the proceedings. No legalization or analogous formality may be required.

There shall be no right of appeal against the decision of the competent authority except in accordance with the law of the requested State.

CHAPTER III

Copies of entries and decisions

Article 18

Nationals of any Contracting State and persons habitually resident in any Contracting State may obtain in any other Contracting State, on the same terms and conditions as its nationals, copies of or extracts from entries in public registers and decisions relating to civil or commercial matters and may have such documents legalized, where necessary.

ROZDZIAŁ IV

Zatrzymanie i list żelazny

Artykuł 19

Areszt i zatrzymanie bądź jako środek egzekucyjny, bądź jako środek zabezpieczający nie będą mogły być stosowane w sprawach cywilnych lub handlowych wobec obywateli jakiegokolwiek umawiającego się państwa lub osób posiadających miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie, jeżeli nie są one stosowane wobec obywateli tego państwa. Każda okoliczność podnoszona przez własnego obywatela posiadającego miejsce stałego pobytu w tym państwie w celu uchylecia aresztu lub zatrzymania powinna wywierać ten sam skutek wobec obywatela jakiegokolwiek umawiającego się państwa lub osoby posiadającej miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie również w wypadku, gdy okoliczność ta nastąpiła za granicą.

Artykuł 20

Świadek lub biegły będący obywatelem umawiającego się państwa lub posiadający miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie, wezwany imiennie przez sąd lub stronę, za zgodą sądu, do stawienia przed sądem innego umawiającego się państwa, nie może być ścigany, uwięziony ani poddany jakimkolwiek ograniczeniu wolności osobistej na terytorium tego państwa z powodu orzeczeń wydanych lub okoliczności zaszłych przed jego wjazdem na terytorium państwa wzywającego.

Immunitet przewidziany w ustępie poprzedzającym rozpoczyna się siedem dni przed wyznaczoną datą przesłuchania świadka lub biegłego i kończy się z chwilą, gdy świadek lub biegły, mając możliwość opuszczenia terytorium tego państwa, po tym, jak organy sądowe powiadomiły go, że jego obecność nie jest już niezbędna, pozostanie przez siedem kolejnych dni na tym terytorium lub powróci na nie po jego opuszczeniu.

ROZDZIAŁ V

Postanowienia ogólne

Artykuł 21

Z zastrzeżeniem postanowień artykułu 22 żadne postanowienie niniejszej konwencji nie będzie interpretowane w taki sposób, jakby ograniczało prawa, w zagadnieniach regulowanych przez nią, jakie mogłyby być przyznane jakiegokolwiek osobie zgodnie z ustawodawstwem któregośkolwiek umawiającego się państwa lub zgodnie z jakąkolwiek inną konwencją, której to państwo jest lub stanie się stroną.

Artykuł 22

Niniejsza konwencja zastępuje w stosunkach między państwami, które ją ratyfikują, artykuły 17 do 24 Konwencji dotyczącej procedury cywilnej, podpisanej w Hadze dnia 17 lipca 1905 r., lub artykuły 17 do 26 Konwencji dotyczącej procedury cywilnej, podpisanej w Hadze dnia 1 marca 1954 r., dla państw, które są stronami pierwszej lub drugiej z tych konwencji, nawet w wypadku, gdy zostało złożone zastrzeżenie określone w artykule 28 ustęp 2c niniejszej konwencji.

Artykuł 23

Porozumienia dodatkowe do Konwencji z 1905 r. i 1954 r., zawarte między umawiającymi się państwami, uważane są za mające zastosowanie również do niniejszej konwencji w takim zakresie, w jakim są z nią zgodne, jeśli zainteresowane państwa nie postanowią inaczej.

CHAPTER IV

Physical detention and safe-conduct

Article 19

Arrest and detention, whether as a means of enforcement or simply as a precautionary measure, shall not, in civil or commercial matters, be employed against nationals of a Contracting State or persons habitually resident in a Contracting State in circumstances where they cannot be employed against nationals of the arresting and detaining State. Any fact which may be invoked by a national habitually resident in such State to obtain release from arrest or detention may be invoked with the same effect by a national of a Contracting State or a person habitually resident in a Contracting State even if the fact occurred abroad.

Article 20

A person who is a national of or habitually resident in a Contracting State and who is summoned by name by a court or tribunal in another Contracting State, or by a party with the leave of the court or tribunal, in order to appear as a witness or expert in proceedings in that State shall not be liable to prosecution or detention, or subjected to any other restriction on his personal liberty, in the territory of that State in respect of any act or conviction occurring before his arrival in that State.

The immunity provided for in the preceding paragraph shall commence seven days before the date fixed for the hearing of the witness or expert and shall cease when the witness or expert having had, for a period of seven consecutive days from the date when he was informed by the judicial authorities that his presence is no longer required, an opportunity of leaving has nevertheless remained in the territory, or having left it, has returned voluntarily.

CHAPTER V

General provisions

Article 21

Without prejudice to the provisions of Article 22, nothing in this Convention shall be construed as limiting any rights in respect of matters governed by this Convention which may be conferred upon a person under the law of any Contracting State or under any other convention to which it is, or becomes, a party.

Article 22

Between Parties to this Convention who are also Parties to one or both of the *Conventions on civil procedure* signed at The Hague on the 17th of July 1905 and the 1st of March 1954, this Convention shall replace Articles 17 to 24 of the Convention of 1905 or Articles 17 to 26 of the Convention of 1954 even if the reservation provided for under paragraph 2c of Article 28 of this Convention has been made.

Article 23

Supplementary agreements between Parties to the Conventions of 1905 and 1954 shall be considered as equally applicable to the present Convention, to the extent that they are compatible therewith, unless the Parties otherwise agree.

Artykuł 24

Każde umawiające się państwo może, za pomocą oświadczenia, określić język lub języki inne niż przewidziane w artykułach 7 i 17, w których mogą być sporządzone lub na które mogą być tłumaczone dokumenty przekazywane jego organowi centralnemu.

Artykuł 25

Każde umawiające się państwo, w którym obowiązuje więcej niż jeden język urzędowy i które nie może z przyczyn swego prawa wewnętrznego przyjmować, w odniesieniu do całości swego terytorium, dokumentów określonych w artykułach 7 i 17, dotyczących pomocy sądowej, sporządzonych w jednym z tych języków, powinno, za pomocą oświadczenia, określić język, w którym dokumenty powinny być sporządzone lub na który powinny być tłumaczone w celu złożenia ich w odpowiednich częściach jego terytorium.

Artykuł 26

Umawiające się państwo, w którego skład wchodzi dwie lub więcej części terytorium, w których obowiązują różne systemy prawne w zakresie zagadnień regulowanych przez niniejszą konwencję, będzie mogło, w chwili podpisania, ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia oświadczyć, że niniejsza konwencja będzie miała zastosowanie do wszystkich części jego terytorium lub tylko do jednej albo do więcej z nich, oraz będzie mogło w każdym czasie zmienić te oświadczenia poprzez złożenie nowego oświadczenia.

O oświadczeniach tych należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii i wskazać w nich wyraźnie części terytorium, do których konwencja ma zastosowanie.

Artykuł 27

Jeżeli umawiające się państwo posiada system ustrojowy, w którym władze: wykonawcza, sądownicza i ustawodawcza podzielone są pomiędzy organy centralne i inne organy tego państwa, podpisanie, ratyfikacja, przyjęcie, zatwierdzenie konwencji lub przystąpienie do niej albo złożenie oświadczenia na mocy artykułu 26 nie wywierają żadnego skutku w zakresie wewnętrznego podziału władzy, obowiązującego w tym państwie.

Artykuł 28

Każde umawiające się państwo może, w chwili podpisania, ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, zastrzec sobie prawo do wyłączenia stosowania artykułu 1 w odniesieniu do osób nie będących obywatelami któregośkolwiek umawiającego się państwa, ale posiadających miejsce stałego pobytu w umawiającym się państwie, innym niż państwo, które złożyło zastrzeżenie, lub mających poprzednio miejsce stałego pobytu w państwie składającym zastrzeżenie, jeśli nie ma wzajemności traktowania między państwem składającym zastrzeżenie a państwem, którego obywatelem jest osoba wnosząca o pomoc sądową.

W chwili podpisania, ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia każde umawiające się państwo może zastrzec sobie prawo do wyłączenia:

- a) stosowania języka angielskiego lub francuskiego albo obu tych języków, przewidzianego w ustępie 2 artykułu 7;

Article 24

A Contracting State may by declaration specify a language or languages other than those referred to in Articles 7 and 17 in which documents sent to its Central Authority may be drawn up or translated.

Article 25

A Contracting State which has more than one official language and cannot, for reasons of internal law, accept for the whole of its territory documents referred to in Articles 7 and 17 drawn up in one of those languages shall by declaration specify the language in which such documents or translations thereof shall be drawn up for submission in the specified parts of its territory.

Article 26

If a Contracting State has two or more territorial units in which different systems of law are applicable in relation to matters dealt with in this Convention, it may at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession declare that this Convention shall extend to all its territorial units or only to one or more of them and may modify that declaration by submitting another declaration at any time.

Any such declaration shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands and shall state expressly the territorial units to which the Convention applies.

Article 27

Where a Contracting State has a system of government under which executive, judicial and legislative powers are distributed between central and other authorities within that State, its signature or ratification, acceptance or approval of, or accession to this Convention, or its making of any declaration under Article 26 shall carry no implication as to the internal distribution of powers within that State.

Article 28

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude the application of Article 1 in the case of persons who are not nationals of a Contracting State but who have their habitual residence in a Contracting State other than the reserving State or formerly had their habitual residence in the reserving State, if there is no reciprocity of treatment between the reserving State and the State of which the applicants for legal aid are nationals.

Any Contracting State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, reserve the right to exclude —

- a) the use of English or French, or both, under paragraph 2 of Article 7;

- b) stosowania ustępu 2 artykułu 13;
- c) stosowania rozdziału II;
- d) stosowania artykułu 20.

Jeżeli państwo:

- e) wyłączy stosowanie języków angielskiego i francuskiego, składając zastrzeżenie określone pod literą a) ustępu poprzedzającego, każde inne państwo, którego dotyczy to zastrzeżenie, będzie mogło stosować taką samą zasadę w odniesieniu do państwa składającego zastrzeżenie;
- f) złoży zastrzeżenie określone w literze b) ustępu poprzedzającego, każde inne państwo będzie mogło odmówić stosowania ustępu 2 artykułu 13 w odniesieniu do obywateli państwa składającego zastrzeżenie, jak również w odniesieniu do osób posiadających miejsce stałego pobytu w tym państwie;
- g) złoży zastrzeżenie określone w literze c) ustępu poprzedzającego, każde inne państwo będzie mogło odmówić stosowania postanowień rozdziału II w odniesieniu do obywateli państwa składającego zastrzeżenie, jak również w odniesieniu do osób posiadających miejsce stałego pobytu w tym państwie.

Żadne inne zastrzeżenie nie będzie dopuszczalne.

Każde umawiające się państwo będzie mogło w każdym czasie wycofać złożone zastrzeżenie. O wycofaniu należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii. Zastrzeżenie traci moc pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego następującego po tym zawiadomieniu.

Artykuł 29

Każde umawiające się państwo zawiadomi Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii bądź w chwili składania dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, bądź w terminie późniejszym, o wyznaczeniu organów określonych w artykułach 3, 4 i 16.

Państwo to, w stosownych wypadkach, zawiadomi również o:

- a) oświadczeniach określonych w artykułach 5, 9, 16, 24, 25, 26 i 33;
- b) wszelkich wycofaniach lub zmianach wyznażeń i oświadczeń wspomnianych wyżej;
- c) wycofaniach wszelkich zastrzeżeń.

Artykuł 30

Formularze wzorcowe załączone do niniejszej konwencji będą mogły być zmienione na mocy decyzji Komisji Specjalnej, zwołanej przez Sekretarza Generalnego Konferencji Haskiej, w skład której zostaną zaproszone wszystkie umawiające się państwa oraz wszystkie państwa członkowskie. Informacja dotycząca propozycji poprawek do formularzy powinna być zamieszczona w porządku dziennym spotkania.

Poprawki będą przyjęte przez Komisję Specjalną większością głosów umawiających się państw obecnych i głosujących. Wejdą one w życie dla wszystkich umawiających się państw pierwszego dnia siódmego miesiąca po dacie zawiadomienia o nich przez Sekretarza Generalnego wszystkich umawiających się państw.

- b) the application of paragraph 2 of Article 13;
- c) the application of Chapter II;
- d) the application of Article 20.

Where a State has made a reservation —

- e) under paragraph 2a of this Article, excluding the use of both English and French, any other State affected thereby may apply the same rule against the reserving State;
- f) under paragraph 2b of this Article, any other State may refuse to apply paragraph 2 of Article 13 to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State;
- g) under paragraph 2c of this Article, any other State may refuse to apply Chapter II to persons who are nationals of or habitually resident in the reserving State.

No other reservation shall be permitted.

Any Contracting State may at any time withdraw a reservation it has made. The withdrawal shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands. The reservation shall cease to have effect on the first day of the third calendar month after the notification.

Article 29

Every Contracting State shall, at the time of the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession, or at a later date, inform the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands of the designation of authorities pursuant to Articles 3, 4 and 16.

It shall likewise inform the Ministry, where appropriate, of the following —

- a) declarations pursuant to Articles 5, 9, 16, 24, 25, 26 and 33;
- b) any withdrawal or modification of the above designations and declarations;
- c) the withdrawal of any reservation.

Article 30

The model forms annexed to this Convention may be amended by a decision of a Special Commission convoked by the Secretary General of the Hague Conference to which all Contracting States and all Member States shall be invited. Notice of the proposal to amend the forms shall be included in the agenda for the meeting.

Amendments adopted by a majority of the Contracting States present and voting at the Special Commission shall come into force for all Contracting States on the first day of the seventh calendar month after the date of their communication by the Secretary General to all Contracting States.

Podczas trwania okresu przewidzianego w ustępie poprzedzającym każde umawiające się państwo może zawiadomić na piśmie Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii o złożeniu zastrzeżenia odnośnie do poprawki. Państwo składające takie zastrzeżenie będzie traktowane w zakresie powyższej poprawki jako państwo nie będące stroną niniejszej konwencji aż do wycofania zastrzeżenia.

ROZDZIAŁ VI Postanowienia końcowe

Artykuł 31

Konwencja jest otwarta do podpisu dla państw, które były członkami Konferencji Haskiej Międzynarodowego Prawa Prywatnego podczas jej czternastej sesji, oraz dla państw nie będących jej członkami, zaproszonych do udziału w opracowaniu konwencji.

Konwencja podlega ratyfikacji, przyjęciu lub zatwierdzeniu, a dokumenty ratyfikacyjne, przyjęcia lub zatwierdzenia będą złożone w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Artykuł 32

Każde inne państwo będzie mogło przystąpić do konwencji.

Dokument przystąpienia będzie złożony w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Przystąpienie będzie miało moc tylko w stosunkach między państwem przystępującym a tymi umawiającymi się państwami, które nie zgłoszą sprzeciwu wobec jego przystąpienia w ciągu dwunastu miesięcy od otrzymania zawiadomienia określonego w ustępie 2 artykułu 36. Taki sprzeciw będzie mógł być również zgłoszony przez państwa członkowskie w czasie ratyfikacji, przyjęcia lub zatwierdzenia konwencji, dokonanych po przystąpieniu. O sprzeciwie należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Artykuł 33

W chwili podpisania, ratyfikacji, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia każde państwo będzie mogło oświadczyć, że konwencja będzie się rozciągać na całość terytoriów, które reprezentuje w stosunkach międzynarodowych, albo na jedno lub kilka z nich. Oświadczenie to nabierze mocy w chwili wejścia w życie konwencji dla tego państwa.

O takim oświadczeniu, jak również o każdym rozciągnięciu dokonanym w terminie późniejszym należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii.

Artykuł 34

Konwencja wejdzie w życie pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po złożeniu trzeciego dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia, przewidzianych w artykułach 31 i 32.

Następnie konwencja wejdzie w życie:

1. w stosunku do każdego państwa ratyfikującego, przyjmującego, zatwierdzającego konwencję lub przystępującego do niej w terminie późniejszym — pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po złożeniu przez nie dokumentu ratyfikacyjnego, przyjęcia, zatwierdzenia lub przystąpienia;

During the period provided for by paragraph 2 any Contracting State may by notification in writing to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands make a reservation with respect to the amendment. A Party making such reservation shall until the reservation is withdrawn be treated as a State not a Party to the present Convention with respect to that amendment.

CHAPTER VI Final clauses

Article 31

The Convention shall be open for signature by the States which were Members of the Hague Conference on Private International Law at the time of its Fourteenth Session and by non-Member States which were invited to participate in its preparation.

It shall be ratified, accepted or approved and the instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 32

Any other State may accede to the Convention.

The instrument of accession shall be deposited with the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Such accession shall have effect only as regards the relations between the acceding State and those Contracting States which have not raised an objection to its accession in the twelve months after the receipt of the notification referred to in sub-paragraph 2 of Article 36. Such an objection may also be raised by Member States at the time when they ratify, accept or approve the Convention after an accession. Any such objection shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 33

Any State may, at the time of signature, ratification, acceptance, approval or accession, declare that the Convention shall extend to all the territories for the international relations of which it is responsible, or to one or more of them. Such a declaration shall take effect at the time the Convention enters into force for that State.

Such declaration, as well as any subsequent extension, shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands.

Article 34

The Convention shall enter into force on the first day of the third calendar month after the deposit of the third instrument of ratification, acceptance, approval or accession referred to in Articles 31 and 32.

Thereafter the Convention shall enter into force —

1. for each State ratifying, accepting, approving or acceding to it subsequently, on the first day of the third calendar month after the deposit of its instrument of ratification, acceptance, approval or accession;

2. w stosunku do każdego terytorium lub części terytorium, na które konwencja została rozciągnięta zgodnie z artykułami 26 lub 33 — pierwszego dnia trzeciego miesiąca kalendarzowego po zawiadomieniu określonym w tych artykułach.

Artykuł 35

Konwencja będzie obowiązywała przez pięć lat, poczynając od daty jej wejścia w życie zgodnie z ustępem 1 artykułu 34, również w stosunku do państw, które ją ratyfikują, przyjmują, zatwierdzą lub do niej przystąpią w terminie późniejszym.

Konwencja będzie odnawiana automatycznie na następny okres pięcioletni, jeśli nie nastąpi jej wypowiedzenie.

O wypowiedzeniu należy zawiadomić Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii co najmniej sześć miesięcy przed upływem okresu pięcioletniego. Wypowiedzenie będzie mogło ograniczyć się do niektórych terytoriów lub części terytoriów, do których konwencja ma zastosowanie.

Wypowiedzenie będzie miało moc tylko w odniesieniu do państwa, które o nim zawiadomi. Konwencja pozostanie w mocy dla pozostałych umawiających się państw.

Artykuł 36

Ministerstwo Spraw Zagranicznych Królestwa Holandii zawiadomi państwa członkowskie Konferencji oraz państwa, które przystąpią do konwencji zgodnie z artykułem 32, o:

1. podpisaniu, ratyfikacjach, przyjęciach i zatwierdzeniach określonych w artykule 31;
2. przystąpieniach i sprzeciwach wobec przystąpień określonych w artykule 32;
3. dacie, w której konwencja wejdzie w życie zgodnie z postanowieniami artykułu 34;
4. oświadczeniach wymienionych w artykułach 26 i 33;
5. zastrzeżeniach i wycofaniu zastrzeżeń przewidzianych w artykułach 28 i 30;
6. zawiadomieniach przekazanych zgodnie z artykułem 29;
7. wypowiedzeniach określonych w artykule 35.

Na dowód czego, niżej podpisani, należycie upoważnieni, podpisali niniejszą konwencję.

Sporządzono w Hadze dnia 25 października 1980 r. w językach angielskim i francuskim, przy czym oba teksty są jednakowo autentyczne, w jednym egzemplarzu, który zostanie złożony w archiwach Rządu Królestwa Holandii i którego poświadczony odpis zostanie przekazany w drodze dyplomatycznej każdemu z państw członkowskich Konferencji Haskiej Międzynarodowego Prawa Prywatnego w czasie jej czternastej sesji, jak również każdemu innemu państwu, które uczestniczyło, podczas tej sesji, w opracowaniu niniejszej konwencji.

2. for any territory or territorial unit to which the Convention has been extended in conformity with Article 26 or 33, on the first day of the third calendar month after the notification referred to in that Article.

Article 35

The Convention shall remain in force for five years from the date of its entry into force in accordance with the first paragraph of Article 34 even for States which subsequently have ratified, accepted, approved it or acceded to it.

If there has been no denunciation, it shall be renewed tacitly every five years.

Any denunciation shall be notified to the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands, at least six months before the expiry of the five year period. It may be limited to certain of the territories or territorial units to which the Convention applies.

The denunciation shall have effect only as regards the State which has notified it. The Convention shall remain in force for the other Contracting States.

Article 36

The Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of the Netherlands shall notify the States Members of the Conference, and the States which have acceded in accordance with Article 32, of the following —

1. the signatures and ratifications, acceptances and approvals referred to in Article 31;
2. the accessions and objections raised to accessions referred to in Article 32;
3. the date on which the Convention enters into force in accordance with Article 34;
4. the declarations referred to in Articles 26 and 33;
5. the reservations and withdrawals referred to in Articles 28 and 30;
6. the information communicated under Article 29;
7. the denunciations referred to in Article 35.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto, have signed this Convention.

DONE at The Hague, on the 25th day of October 1980, in the English and French languages, both texts being equally authentic, in a single copy which shall be deposited in the archives of the Government of the Kingdom of the Netherlands and of which a certified copy shall be sent, through diplomatic channels, to each of the States Members of the Hague Conference on Private International Law at the date of its Fourteenth Session and to each other State having participated in the preparation of this Convention at this Session.